

88/5/A/2008

WYROK

z dnia 27 czerwca 2008 r.

Sygn. akt K 52/07*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Marian Grzybowski – przewodniczący
Zbigniew Cieślak
Wojciech Hermeliński
Marek Mazurkiewicz
Janusz Niemcewicz – sprawozdawca,

protokolant: Krzysztof Zalecki,

po rozpoznaniu, z udziałem wnioskodawcy oraz Sejmu i Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 27 czerwca 2008 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

- 1) art. 1 i art. 2 w związku z art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2 *in fine*, art. 7 ust. 1 zdanie drugie, art. 27 ust. 7 w związku z art. 27 ust. 5 i 6 zdanie drugie, art. 41 ust. 4 w związku z art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709) z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji;
- 2) art. 60 ust. 6 w związku z art. 60 ust. 5, art. 76 ust. 4 w związku z art. 76 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 711) z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji;
- 3) art. 8 pkt 1 lit. b ustawy powołanej w punkcie 2 z art. 134 Konstytucji;
- 4) art. 67 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 2 z art. 2, art. 7 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167);
- 5) art. 67 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 2, w zakresie dotyczącym osób, o których mowa w art. 66 tej ustawy, z art. 2, art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji,

o r z e k a:

1. Art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2 *in fine*, art. 7 ust. 1 zdanie drugie, art. 27 ust. 7 w związku z art. 27 ust. 5 i 6 zdanie drugie, art. 41 ust. 4 w związku z art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709 i Nr 218, poz. 1592) są zgodne z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

* Sentencja została ogłoszona dnia 10 lipca 2008 r. w Dz. U. Nr 122, poz. 798.

2. Art. 60 ust. 6 w związku z art. 60 ust. 5, art. 76 ust. 4 w związku z art. 76 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 711 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 7, poz. 49) są zgodne z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji.

3. Art. 8 pkt 1 lit. b ustawy powołanej w punkcie 2 jest zgodny z art. 134 Konstytucji.

4. Art. 67 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 2:

a) jest zgodny z art. 2, art. 7 i art. 31 ust. 3 oraz z art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

b) jest zgodny z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962 oraz z 2003 r. Nr 42, poz. 364),

c) jest zgodny z art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

5. Art. 67 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 2, w zakresie dotyczącym osób, o których mowa w art. 66 tej ustawy, jest zgodny z art. 2, art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 oraz z art. 42 ust. 2 związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie na skutek cofnięcia wniosku.

UZASADNIENIE

I

1. Grupa posłów na Sejm (dalej: wnioskodawca) pismem z 9 listopada 2007 r. wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności:

1) art. 1 i art. 2 w związku z art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2 *in fine*, art. 7 ust. 1 zdanie drugie, art. 27 ust. 7 w związku z art. 27 ust. 5 i 6 zdanie drugie, art. 41 ust. 4 w związku z art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709; dalej: ustawa o SKW i SWW) z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji;

2) art. 60 ust. 6 w związku z art. 60 ust. 5, art. 76 ust. 4 w związku z art. 76 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie

funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 711; dalej: ustawa wprowadzająca) z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji;

3) art. 8 pkt 1 lit. b ustawy wprowadzającej z art. 134 Konstytucji;

4) art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej z art. 2, art. 7 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284; dalej: Konwencja lub europejska Konwencja) oraz art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167);

5) art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej, w zakresie dotyczącym osób, o których mowa w art. 66 tej ustawy, z art. 2, art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie wnioskodawcy Siły Zbrojne mają wyłączność na realizowanie zadań określonych w art. 26 Konstytucji, dlatego też zdolności bojowej Sił Zbrojnych nie mogą zapewniać centralne organy administracji rządowej i urzędy administracji rządowej takie jak Służba Wywiadu Wojskowego i Służba Kontrwywiadu Wojskowego.

Zdaniem wnioskodawcy w świetle przepisów ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego Szef SKW i Szef SWW podlegają Ministrowi Obrony z zastrzeżeniem określonych w ustawie uprawnień Prezesa Rady Ministrów lub Ministra Koordynatora Służb Specjalnych w razie jego powołania. Natomiast w razie ogłoszenia powszechnej lub częściowej mobilizacji oraz w czasie wojny stają się z mocy prawa częścią Sił Zbrojnych. Jest to niezgodne z przepisem art. 134 Konstytucji, który rozróżnia tylko czas pokoju i czas wojny.

Według wnioskodawcy ustawa wprowadzając instytucję Ministra Koordynatora Służb Specjalnych naruszyła art. 134 ust. 2 Konstytucji, który określa wyłączne kompetencje Ministra Obrony Narodowej.

Osoby, które pełniły służbę w WSI lub były zatrudnione w WSI, a także byli żołnierze i byli pracownicy WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu lub kontrwywiadu wojskowego mogą w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy złożyć wnioski o wyznaczenie na stanowisko służbowe w SKW lub SWW, mianowanie na funkcjonariuszy SKW lub SWW albo zatrudnienie w SKW lub SWW. Wraz z wnioskiem zainteresowana osoba składa oświadczenie, czy w okresie pełnienia służby albo zatrudnienia w WSI lub w wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych, sama lub wspólnie i w porozumieniu z inną osobą popełniła czyny zabronione określone w art. 67 ust. 1 pkt 1-10 ustawy wprowadzającej. Przepisy te zdaniem Marszałka naruszają zakaz samooskarżania.

Wnioskodawca twierdzi, że ustawodawca nie wyjaśnia, czy ujawnienie danych określonych w art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej, a w odniesieniu do osób wymienionych w art. 66 tej ustawy – także danych określonych w art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej, stanowi negatywne kryterium weryfikacyjne. W efekcie dochodzi do naruszenia art. 7 Konstytucji, gdyż nie można skontrolować działań funkcjonariuszy publicznych decydujących o zaangażowaniu do SKW i SWW aktualnych żołnierzy WSI i aktualnych pracowników WSI. Ustawodawca wprowadza do ustawy elementy arbitralności, co uzasadnia zarzut naruszenia zasady określoności regulacji prawnych oraz sprawiedliwości wynikających z art. 2 Konstytucji, a także do naruszenia prawa do pracy zagwarantowanego w art. 24 Konstytucji, a ponadto do naruszenia zasady proporcjonalności wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2. Odpowiadając na prośbę Prezesa Trybunału Konstytucyjnego stanowisko w sprawie przedstawiła Helsińska Fundacja Praw Człowieka (dalej: Helsińska Fundacja), pismem z 14 lutego 2008 r. Zdaniem Fundacji:

1) art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej w zakresie, w jakim nakazuje osobie kandydującej do służby lub pracy w SKW lub SWW złożenie oświadczenia, w którym musi się przyznać pod groźbą kary do popełnienia czynów karalnych, są niezgodne z art. 2, art. 42 ust. 1, art. 45 ust. 1 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji oraz z art. 14 ust. 1 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych;

2) art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej w zakresie, w jakim pozostawia całkowitą dowolność po stronie organów władzy publicznej przy ocenie wpływu składanego oświadczenia na weryfikację kandydata do SWW lub SKW, jak i stosowanych metod i procedur, jest niezgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji.

W ocenie Helsińskiej Fundacji instytucja filtrowania kandydatów do służb specjalnych jest dopuszczalna w państwach demokratycznych, ale wykorzystywane w tym celu instrumenty nie mogą naruszać prawa do sądu ani prawa do obrony. Składając oświadczenie potwierdzające zachowanie, o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1-6, 8 i 9 ustawy wprowadzającej, jego autor przyznaje się do wypełnienia znamion czynu zabronionego. Rozwiązanie takie godzi w prawo do obrony oraz w prawo do sądu i narusza zakaz samooskarżania. Osoba składająca oświadczenie zmuszona jest przedstawić informacje autoinkryminujące pod groźbą surowej kary.

Zdaniem Helsińskiej Fundacji art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej nie tylko nakazuje osobie składającej oświadczenie przyznać się do czynów karalnych popełnionych w związku z zatrudnieniem lub w służbie w WSI, ale także do czynów karalnych popełnionych w okresie zatrudnienia lub służby w WSI. Tak szeroki zakres obowiązku samooskarżenia nie jest zrozumiały.

Według Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka brak ustawowego wskazania, jaki wpływ mają oświadczenia złożone na podstawie art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej na decyzję o przyjęciu do służby w SWW lub SKW stanowić może naruszenie art. 7 i art. 2 Konstytucji. W ustawie brak jest jakichkolwiek kryteriów, którymi powinna kierować się Komisja Weryfikacyjna.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka wyraziła pogląd, że sam ustawowy wymóg przedłożenia przez kandydata do służb wywiadowczych lub kontrwywiadowczych oświadczenia o udziela w obrocie gospodarczym nie powinien budzić zastrzeżeń co do zgodności z Konstytucją. Jednakże art. 67 ust. 3 pozostawia całkowitą swobodę po stronie Komisji Weryfikacyjnej przy ocenie wpływu oświadczenia składanego na podstawie tego przepisu na weryfikację danego kandydata do SWW lub SKW.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 14 kwietnia 2008 r. wyraził pogląd, że:

1) art. 1 i art. 2, art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2 *in fine*, art. 7 ust. 1 zdanie drugie, art. 27 ust. 7 w związku z art. 27 ust. 5 i 6 zdanie drugie, art. 41 ust. 4 ustawy o SKW i SWW oraz art. 60 ust. 6 i art. 76 ust. 4 ustawy wprowadzającej nie są niezgodne z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji;

2) art. 8 pkt 1 lit. b ustawy wprowadzającej nie jest niezgodny z art. 134 Konstytucji;

3) art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej jest zgodny z art. 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 7 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych;

4) art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej, w zakresie dotyczącym osób wymienionych w art. 66 tej ustawy, jest zgodny z art. 2 oraz nie jest niezgodny z art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie Prokuratora Generalnego art. 26 ust. 1 Konstytucji nie jest normą, która charakteryzuje się wyłączością w znaczeniu nadawanym jej przez wnioskodawcę i pozostawia do kompetencji ustawodawcy rozwiązanie szczegółowe dla zabezpieczenia określonych w niej wartości. Poza tym norma ta nie może być adekwatnym wzorcem dla kontroli zaskarżonej przez wnioskodawcę regulacji zawartej w art. 1-3 ustawy o SKW i SWW, bowiem służby te w czasie pokoju nie wchodzą w skład sił zbrojnych, a zatem wspomniana norma konstytucyjna ich nie dotyczy. Z tego samego względu przepisy te nie są niezgodne z art. 134 ust. 2 Konstytucji. Skoro bowiem SKW i SWW nie są częścią Sił Zbrojnych w czasie pokoju, to tym samym, jako składnik administracji rządowej, nie mieszczą się w pionowej strukturze zależności wynikającej z treści art. 134 ust. 2 Konstytucji.

Zdaniem Prokuratora Generalnego analiza roli Ministra Koordynatora Służb Specjalnych nie potwierdza obawy ograniczenia przezeń kompetencji Ministra Obrony Narodowej w sposób, który naruszałby wymogi konstytucyjne łączące się z funkcjonowaniem Rady Ministrów.

Prokurator Generalny wyraził pogląd, że powołane przez wnioskodawcę wzorce dla kontroli art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej dotyczą praw osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa i stanowią ważne gwarancje, ale w postępowaniu karnym. Art. 69 ust. 1 i 2 wymienionej ustawy zawiera zapewnienie dla każdego, kto w złożonym oświadczeniu ujawni popełnienie któregośkolwiek z wymienionych w art. 67 ust. 1 pkt 1-10 czynów, że nie będzie podlegał karze oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej. Tym samym w ogóle nie nastąpi w tym przypadku wszczęcie postępowania karnego, w ramach którego mogłoby dojść do podnoszonego przez wnioskodawcę wykorzystania przeciwko autorowi oświadczenia ujawnionych przez niego okoliczności, co jest istotą zakazu samooskarżania. Powołane przez wnioskodawcę wzorce nie są adekwatne do oceny art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej, a skoro przepis ten nie koliduje z zakazem samooskarżania, to nie można go również konfrontować z art. 31 ust. 3 Konstytucji, który jest wzorcem adekwatnym wówczas, gdy dochodzi do ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw.

W ocenie Prokuratora Generalnego art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej nie zawiera treści, którą można by utożsamiać z ograniczeniem wolności działalności gospodarczej, chronionej przez art. 22 Konstytucji. Przepis ten formułuje obowiązek jasno i w celu społecznie akceptowanym, nie ma więc wyraźnych powodów do jego kwestionowania w kontekście zasady określoności przepisów wynikającej z art. 2 Konstytucji. Wymóg złożenia oświadczeń przewidzianych art. 67 ust. 1 i 3 wymienionej ustawy jest jedynie wstępnym warunkiem uruchomienia procedury kwalifikacyjnej do SKW lub SWW – w tym sensie, że nie treść oświadczenia, ale odmowa jego złożenia procedurę tę hamuje, eliminując kandydata. Wymienione przepisy nie są niezgodne z art. 7 Konstytucji, ponieważ nie określają kompetencji żadnego organu w procesie kwalifikacji do służby publicznej. Kompetencje takie określają natomiast inne przepisy.

4. W imieniu Sejmu RP stanowisko w sprawie przedstawił jego Marszałek, który wniósł o stwierdzenie, że: 1) art. 1 i 2 w związku z art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2, art. 7 ust. 1 zdanie drugie, art. 27 ust. 7 w związku z art. 27 ust. 5 i 6 zdanie drugie, art. 41 ust. 4 w związku z art. 41 ust. 3 ustawy o SKW oraz SWW oraz art. 60 ust. 6 w związku z art. 60 ust. 5, art. 76 ust. 4 w związku z art. 76 ust. 2 i 3 ustawy wprowadzającej – nie są niezgodne z art. 26 ust. 1 Konstytucji i z art. 134 ust. 2 Konstytucji, oraz art. 8 pkt 1 lit. b ustawy wprowadzającej nie jest niezgodny z art. 134 Konstytucji; 2) art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej jest niezgodny z art. 2, art. 7 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz z art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, zaś art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej w zakresie

dotyczącym osób, o których mowa w art. 66 ustawy wprowadzającej jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów Marszałek zauważył, że Konstytucja określa wyłącznie zadania, do jakich powołane są Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej (art. 26 ust. 1) i wprowadza gwarancje apolityczności tych Sił jako wiodącą zasadę ich funkcjonowania w demokratycznym państwie prawnym (art. 26 ust. 2). Z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w tym względzie wynika, że Siły Zbrojne RP służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Zachowują one neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej i demokratycznej kontroli. Przepis Konstytucji regulujący pozycję ustrojową Sił Zbrojnych wyróżnia zatem: ich służebność w zakresie zadań realizowanych przez nie w państwie, neutralność w sprawach politycznych oraz podległość cywilnej i demokratycznej kontroli. Przepis ten nakłada na ustawodawcę obowiązek ustanowienia regulacji prawnych niezbędnych dla realizacji wymienionych w nim zadań i zasad funkcjonowania Sił Zbrojnych. W orzecznictwie podkreśla się również, że Siły Zbrojne RP służą ochronie suwerenności państwa, niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Neutralność polityczna jest następstwem tego, iż Siły Zbrojne – jako jedyna część struktury państwa – mają podstawową niezbywalną funkcję, jaką jest stanie na straży bezpieczeństwa zewnętrznego.

Aktualny stan prawny zapewnia realizację przez Siły Zbrojne RP tak rozumianych ich konstytucyjnych powinności. Jedną z zasadniczych kwestii w tym względzie ujęta jest w art. 3 ust. 3-7 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że to właśnie ustawodawca ma określić skład Sił Zbrojnych RP w taki sposób, aby mogły one właściwie zrealizować zadania, o których mowa w art. 26 ust. 1 Konstytucji. Przy czym tych zadań nie można uznać za „kompetencje wyłączne konstytucyjnie określone”. Zadania związane z zapewnieniem suwerenności i bezpieczeństwa zewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej mogą być też realizowane przez wojska sojusznicze na podstawie ratyfikowanych umów międzynarodowych. Z drugiej strony ustawy dopuszczają możliwość użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do akcji mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zwalczania klęsk żywiołowych, czy też do działań poza granicami kraju. Powołane ustawą o SKW oraz SWW służby specjalne mają między innymi za zadanie ochronę przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi zdolności bojowej Sił Zbrojnych RP. Z przepisów wymienionej ustawy nie wynika, że służby te mają tę zdolność bojową bezpośrednio zapewniać. Warto zauważyć, że zadania pośrednio zapewniające zdolność bojową Sił Zbrojnych RP są już zapisane w art. 18 i 19 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i dotyczą one między innymi centralnych organów administracji rządowej. Co do zasady więc usytuowanie Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego jako centralnych organów administracji rządowej z zadaniami polegającymi na zapewnieniu należytego funkcjonowania Sił Zbrojnych RP nie stanowi nowego, wcześniej nieznanego rozwiązania w polskim ustawodawstwie.

Również określając w ustawie skład Sił Zbrojnych RP ustawodawca ma kompetencje do wskazania kryteriów zakwalifikowania poszczególnych instytucji w skład Sił Zbrojnych RP. Jednym z takich kryteriów może być zarządzenie przez Prezydenta RP powszechnej lub częściowej mobilizacji. Szczególnie w sytuacji, gdy zgodnie z art. 136 Konstytucji przesłanką zarządzenia mobilizacji jest „bezpośrednie, zewnętrzne zagrożenie państwa”. Przesłanka ta pozwala również – poza zarządzeniem mobilizacji – na użycie Sił Zbrojnych RP do obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Nie można również podzielić zarzutu wnioskodawców, iż niezgodne z art. 134 ust. 2 Konstytucji jest wprowadzenie do ustawy o SKW oraz SWW i ustawy wprowadzającej

instytucji Ministra Koordynatora Służb Specjalnych. Przepis przyjęty w tym przypadku za wzorzec konstytucyjny dotyczy sprawowania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w czasie pokoju zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej (art. 134 ust. 2 Konstytucji). Należy zauważyć, iż zarówno Służba Kontrwywiadu Wojskowego jak i Służba Wywiadu Wojskowego generalnie nie wchodzi w czasie pokoju w skład Sił Zbrojnych. Wymieniony wzorzec konstytucyjny może mieć zastosowanie w przypadku, o którym mowa w art. 8 pkt 1 lit. b przepisów wprowadzających. Wówczas jednak kompetencje Ministra Obrony Narodowej określone w art. 134 ust. 2 Konstytucji będą wynikały bezpośrednio z art. 8 Konstytucji.

Odnosząc się do podniesionych przez wnioskodawców zarzutów niezgodności art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej z art. 2, art. 7 i art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz z art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, należy zgodzić się z argumentacją przytoczoną we wniosku wskazującą na niekonstytucyjność wskazanych przepisów ustawy z przytoczonymi wzorcami kontroli.

Również art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej w zakresie dotyczącym osób, o których mowa w art. 66 ustawy wprowadzającej jest – w ocenie Marszałka Sejmu zgodny z art. 2, art. 7, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

II

Na rozprawie przedstawiciel wnioskodawców – poseł na Sejm RP Ryszard Kalisz – podtrzymał zarzuty przedstawione uprzednio na piśmie, za wyjątkiem niezgodności art. 1 i art. 2 w związku z art. 3 ust. 1 z art. 26 ust. 1 i art. 134 ust. 2 Konstytucji: w tym zakresie poseł wniósł o umorzenie postępowania.

Pozostali uczestnicy podtrzymali stanowiska zajęte na piśmie.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiotem pierwszej grupy zarzutów są przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709; dalej: ustawa o SKW i SWW) oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 711; dalej: ustawa wprowadzająca) dotyczące zadań i pozycji SKW i SWW.

Zaskarżone przepisy ustawy o SKW i SWW, dotyczące tych zagadnień stanowią:

„Art. 1. Tworzy się Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, zwaną dalej «SKW», jako służbę specjalną i służbę ochrony państwa, właściwą w sprawach ochrony przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zwanych dalej «SZ RP», oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 2. Tworzy się Służbę Wywiadu Wojskowego, zwaną dalej «SWW», jako służbę specjalną, właściwą w sprawach ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej SZ RP oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 3. Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego, zwany dalej «Szefem SKW», i Szef Służby Wywiadu Wojskowego, zwany dalej «Szefem SWW», są centralnymi organami

administracji rządowej, działającymi odpowiednio przy pomocy SKW i SWW, będącymi urzędami administracji rządowej”.

W ocenie wnioskodawcy wymienione przepisy są niezgodne z art. 26 ust. 1 Konstytucji, ponieważ naruszają zasadę wyłączności realizacji zadań określonych w tym przepisie przez Siły Zbrojne, powierzając realizację tych zadań innym służbom, tylko okazjonalnie należącym do Sił Zbrojnych, a także organom administracji rządowej.

Ustalając znaczenie art. 26 ust. 1 Konstytucji, należy przypomnieć pojęcia zadań i kompetencji organów władzy publicznej. Pojęcie zadania oznacza kierunek działania, cel organu państwowego. Pojęcie kompetencji w prawie konstytucyjnym oznacza natomiast konkretne środki działania przyznane organom władzy publicznej dla realizacji prawnie określonych zadań. Organy władzy publicznej realizują swoje zadania przy pomocy swoich kompetencji. Prawodawca konstytucyjny określając zadania organów władzy publicznej wyznacza sposób czynienia użytku z przyznaczonych im kompetencji. Kompetencje te nie mogą być wykorzystywane w sposób dowolny, ale wyłącznie dla realizacji prawnie określonych zadań. Konstytucyjne zadania organów władzy publicznej ze swojej istoty nie mają charakteru wyłącznego i powinny być realizowane przez różne organy władzy publicznej i instytucje publiczne, na tyle na ile pozwalają im na to ich kompetencje.

Art. 26 ust. 1 Konstytucji stanowi, że Siły Zbrojne RP służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Cytowany przepis określa zadania sił zbrojnych. Jego znaczenie polega na wyznaczeniu kierunków działania Sił Zbrojnych, które nie mogą realizować dowolnie wybieranych przez siebie celów, ale wyłącznie cele określone w Konstytucji. Znaczenie art. 26 ust. 1 Konstytucji nie polega na wykluczeniu realizacji zadań tam wymienionych przez inne organy, ale na wykluczeniu realizacji innych zadań przez Siły Zbrojne.

W myśl art. 5 Konstytucji Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium. Przepis ten określa ogólne zadania państwa, które powinny być realizowane przez wszystkie organy władzy publicznej i instytucje publiczne, o ile pozwalają im na to przyznane im kompetencje. Do konstytucyjnych zadań Prezydenta należy stanie na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium (art. 126 ust. 2 Konstytucji). Do Rady Ministrów należy zapewnianie bezpieczeństwa zewnętrznego państwa (art. 146 ust. 4 pkt 8 Konstytucji). Analiza przepisów konstytucyjnych prowadzi do wniosku, że zadania różnych organów mogą nakładać się na siebie. Ochrona niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic jest konstytucyjnym zadaniem Prezydenta RP, Rady Ministrów oraz wszelkich innych organów władzy publicznej. Z tego względu zaskarżone przepisy nie podważają postanowień art. 26 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie wnioskodawcy cytowane wyżej przepisy są ponadto niezgodne z art. 134 ust. 2 Konstytucji, naruszając wyłączne kompetencje Ministra Obrony Narodowej. Wnioskodawca nie uzasadnia jednak w ogóle tego zarzutu w odniesieniu do wymienionych przepisów. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie ma podstaw do stwierdzenia niezgodności art. 1, art. 2 i art. 3 ust. 1 ustawy o SKW i SWW z art. 134 ust. 2 Konstytucji. Znaczenie tego ostatniego przepisu konstytucyjnego zostanie przedstawione w dalszej części uzasadnienia.

2. Druga grupa zarzutów dotyczy art. 8 pkt 1 lit. b ustawy wprowadzającej, który zdaniem wnioskodawcy jest niezgodny z przepisem art. 134 Konstytucji. Wnioskodawca wskazuje w *petitum* wniosku jako przedmiot kontroli cały art. 8 pkt 1 lit. b, tymczasem z uzasadnienia wniosku wynika, że kwestionują oni wyłącznie ten przepis w zakresie, w jakim dodaje do art. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony

Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, ze zm.) ustęp 8 o następującym brzmieniu:

„W razie ogłoszenia powszechnej lub częściowej mobilizacji oraz w czasie wojny Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego stają się, z mocy prawa, częścią Sił Zbrojnych”.

Zdaniem wnioskodawcy art. 134 Konstytucji rozróżnia tylko dwie sytuacje: czas pokoju i czas wojny, tymczasem SKW i SWW stanowiące służby decydujące o zdolności bojowej Sił Zbrojnych zmieniają swoją kwalifikację także w innym przypadku niż czas pokoju lub czas wojny, tj. w razie ogłoszenia powszechnej lub częściowej mobilizacji.

Należy w związku z tym zauważyć, że okres powszechnej lub częściowej mobilizacji może przypadać zarówno na czas pokoju jak i na czas wojny w rozumieniu Konstytucji. Art. 134 Konstytucji nie określa zasad usytuowania służb wywiadu i kontrwywiadu wojskowego w strukturze aparatu państwowego i nie zakazuje zmiany tego usytuowania w innych sytuacjach niż przejście od stanu pokoju do stanu wojny lub odwrotnie.

3. Trzecia grupa zarzutów dotyczy przepisów określających kompetencje Ministra Koordynatora Służb Specjalnych.

Ustawa o SKW i SWW dopuszcza powołanie Ministra Koordynatora Służb Specjalnych. W świetle art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o SKW i SWW, Minister Koordynator Służb Specjalnych jest członkiem Rady Ministrów, którego zakres działania, wyznaczony na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199, ze zm.), obejmuje zadania związane z działalnością służb specjalnych, w rozumieniu ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. Nr 74, poz. 676, ze zm.), w tym koordynację działalności służb specjalnych.

Minister Koordynator Służb Specjalnych, w razie powołania, wykonuje szereg kompetencji określonych w ustawie. W myśl przepisów ustawy o SKW i SWW szef SKW oraz Szef SWW podlegają Ministrowi Obrony Narodowej, z zastrzeżeniem określonych w ustawie uprawnień Prezesa Rady Ministrów lub Ministra Koordynatora Służb Specjalnych, w przypadku jego powołania (art. 3 ust. 2). W przypadku powołania Ministra Koordynatora Służb Specjalnych Minister Obrony Narodowej określa kierunki działania SKW i SWW w drodze wytycznych w uzgodnieniu z tym ministrem, przy czym wytyczne zatwierdza Prezes Rady Ministrów (art. 7 ust. 1).

Jeżeli w toku realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych ujawnią się okoliczności wskazujące na to, że sprawa będąca przedmiotem tych czynności nie pozostaje w kompetencji SKW albo SWW, szef właściwej służby może podjąć decyzję o jej kontynuowaniu, jeżeli jest to uzasadnione bezpieczeństwem państwa. Szef SKW albo Szef SWW podejmuje taką decyzję za zgodą Prezesa Rady Ministrów. Wniosek w tej sprawie Szef SKW albo Szef SWW przedstawia za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej, powiadamiając Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast w przypadku powołania Ministra Koordynatora Służb Specjalnych zgodę wyraża ten minister (art. 27 ust. 6-7 ustawy o SKW i SWW). Ustawa uzależnia podejmowanie niektórych działań przez SKW albo SWW lub przez ich funkcjonariuszy od uzyskania zgody Prezesa Rady Ministrów, a w przypadku powołania Ministra Koordynatora Służb Specjalnych – od zgody tego ostatniego.

Dalsze kompetencje Ministra Koordynatora Służb Specjalnych określa ustawa wprowadzająca. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pełnomocnicy do spraw SKW i SWW mogą, za zgodą Ministra Obrony Narodowej, ograniczyć postępowania kwalifikacyjne w stosunku do żołnierzy WSI oraz funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu ubiegających się o wyznaczenie na stanowiska służbowe lub o przyjęcie do służby w SKW lub SWW, poprzez odstąpienie od ustalania zdolności fizycznej do służby. W

przypadku powołania ministra w celu koordynowania działalności służb specjalnych, Minister Obrony Narodowej wyraża zgodę w porozumieniu z tym ministrem (art. 60 ust. 6 ustawy wprowadzającej).

Żołnierz lub pracownik WSI przebywający za granicą w celu realizacji zadań służbowych, który ze względu na bezpieczeństwo państwa nie może złożyć oświadczenia, o którym mowa w art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej, może być wyznaczony na stanowisko służbowe w SKW albo SWW, mianowany na funkcjonariusza SKW albo SWW oraz zatrudniony w SKW albo SWW, na okres do 31 marca 2007 r., za zgodą Ministra Obrony Narodowej. Minister Obrony Narodowej o fakcie wyrażenia zgody powiadamia niezwłocznie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesa Rady Ministrów. W stosunku do żołnierzy i pracowników WSI, wyznaczonych na stanowiska służbowe w SKW i SWW, mianowanych na funkcjonariuszy SKW i SWW oraz zatrudnionych w SKW i SWW w tym trybie można, za zgodą Ministra Obrony Narodowej, odstąpić od przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego, jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa państwa. W przypadku powołania ministra w celu koordynowania działalności służb specjalnych, Minister Obrony Narodowej wyraża zgodę, w opisanych sytuacjach w porozumieniu z tym ministrem (art. 76 ust. 2-4 ustawy wprowadzającej).

W ocenie wnioskodawcy przedstawione przepisy naruszają kompetencje wyłączne Ministra Obrony Narodowej określone w art. 134 ust. 2 Konstytucji.

Należy w związku z tym przypomnieć, że art. 134 ust. 2 Konstytucji stanowi: „W czasie pokoju Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej”. Przepis ten określa sposób sprawowania przez Prezydenta zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi. Zasadniczym celem tego przepisu jest wykluczenie sytuacji, w której Prezydent wykonuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi bezpośrednio, z pominięciem właściwego ministra. Z określenia sposobu sprawowania zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi zawartego w art. 134 ust. 2 Konstytucji wynikają jednak *implicite* określone założenia dotyczące struktury władzy wykonawczej. Z cytowanego przepisu wynika m.in., że:

- 1) Konstytucja ustanawia urząd Ministra Obrony Narodowej;
- 2) minister ten musi z istoty rzeczy posiadać odpowiednie kompetencje w zakresie obronności, w tym w szczególności kompetencje kierownicze wobec Sił Zbrojnych;
- 3) urząd Ministra Obrony Narodowej musi zostać obsadzony przy tworzeniu rządu;
- 4) w czasie pokoju Prezydent nie może sprawować zwierzchnictwa nad siłami zbrojnymi inaczej niż za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej, przy czym nie jest do końca jasne, na czym to pośrednictwo ma polegać.

Należy podkreślić, że art. 134 ust. 2 Konstytucja wymaga *implicite* powierzenia odpowiednich kompetencji w zakresie obronności Ministrowi Obrony Narodowej, ale nie określa jednoznacznie ich zakresu i nie wyklucza powierzenia pewnych kompetencji w tym zakresie innym organom pod warunkiem, że kompetencje te nie należą do istoty kompetencji w zakresie obronności i nie prowadzą do sprawowania przez Prezydenta RP zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi w inny sposób niż za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej.

Konstytucja nie określa zakresu terminu „siły zbrojne”. Termin ten oznacza „całość wojsk (danego państwa)” (*Słownik Języka Polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1995, t. III, s. 204). Rozważaną nazwę należy odnosić do formacji pełniących służbę z bronią w rękę oraz instytucji umożliwiających bezpośrednio funkcjonowanie tych formacji. W przypadku rozmaitych jednostek pełniących funkcje pomocnicze mogą powstać wątpliwości, czy należą one do sił zbrojnych, czy też nie. Wątpliwości takie mogą dotyczyć m.in. służb wywiadu i kontrwywiadu wojskowego.

Utworzenie urzędu ministra koordynatora służb specjalnych i wyposażenie go w wymienione wyżej kompetencje nie prowadzi do naruszenia istoty kompetencji Ministra

Obrony Narodowej i nie prowadzi też do sprawowania przez Prezydenta RP zwierzchnictwa nad siłami zbrojnymi z pominięciem Ministra Obrony Narodowej. Z tego względu zaskarżone przepisy są zgodne z art. 134 ust. 2 Konstytucji.

4. Ostatnia grupa zarzutów dotyczy art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej.

Oceniając zasadność przedstawionych zarzutów należy przypomnieć zwięźle kontekst normatywny, w którym funkcjonują zaskarżone przepisy. Ustawa wprowadzająca uregulowała sprawy związane z utworzeniem Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego. Ustawa ta powierzyła pełnomocnikom do spraw organizacji SKW i SWW zadanie zorganizowania SKW oraz SWW poprzez wykonanie czynności niezbędnych do rozpoczęcia działalności przez te służby. W myśl przepisów ustawy Pełnomocnicy do spraw organizacji SKW oraz SWW wyznaczają żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i mianują funkcjonariuszy SKW i SWW po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego przewidzianego w ustawie, a ponadto zatrudniają pracowników tych służb. Jednocześnie ustawodawca wprowadził przepisy szczególne dotyczące wyznaczania na stanowiska służbowe, mianowania i zatrudniania osób, które pełniły służbę w WSI lub były zatrudnione w WSI, a także byłych żołnierzy i były pracowników WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu lub kontrwywiadu wojskowego. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy osoby te mogły złożyć pełnomocnikom wnioski o wyznaczenie na stanowisko służbowe, mianowanie na funkcjonariuszy albo zatrudnienie w SKW lub SWW. W myśl przepisów ustawy osoba składająca taki wniosek składa również oświadczenie, czy w okresie pełnienia służby albo zatrudnienia w WSI lub wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych (Dz. U. Nr 139, poz. 1326, ze zm.; dalej: ustawa o WSI), sama lub wspólnie i w porozumieniu z inną osobą nie dopuściła się czynów bliżej określonych w ustawie. Zainteresowana osoba składa mianowicie oświadczenie, czy:

1) wbrew przepisom ustawy ujawniła lub wykorzystwała informacje stanowiące tajemnicę państwową lub służbową;

2) wbrew przepisom ustawy lub ciążącemu na sobie obowiązкови ujawniła lub wykorzystwała informacje, uzyskane w wyniku wykonywanych przez WSI albo inne organy, służby lub instytucje państwowe czynności operacyjno-rozpoznawczych;

3) mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego nie zawiadomiła niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw;

4) utrudniała lub udaremniała postępowanie karne, pomagając sprawcy przestępstwa, w tym przestępstwa skarbowego, uniknąć odpowiedzialności karnej;

5) stosowała przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia;

6) wpływała w sposób bezprawny na rozstrzygnięcia, w tym decyzje administracyjne, oraz inne czynności urzędowe organów władzy publicznej, a także na zaniechanie ich podjęcia;

7) prowadziła tajną współpracę z przedsiębiorcą, nadawcą, redaktorem naczelnym, dziennikarzem lub podmiotem prowadzącym działalność wydawniczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

8) tworzyła lub przekazywała fałszywe informacje lub podejmowała inne działania w celu:

a) skierowania przeciwko określonej osobie ścigania karnego o przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne,

b) pomówienia określonej osoby, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą ją poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności;

9) kierowała popełnieniem przez inną osobę czynu, o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1-6 i 8 ustawy z 9 czerwca 2006 r., nakłaniała inną osobę do popełnienia takiego czynu, ułatwiła jego popełnienie lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie poleciła jej wykonanie takiego czynu;

10) osiągnęła korzyść majątkową lub osobistą z tytułu działań, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1-9 ustawy z 9 czerwca 2006 r.

Oświadczenie obejmuje również opisane działania, mające miejsce po zwolnieniu ze służby albo ustaniu zatrudnienia w WSI lub innych wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI, jeżeli pozostawały one w związku z tą służbą albo zatrudnieniem.

Wraz z wnioskiem o wyznaczenie na stanowisko służbowe, mianowanie na funkcjonariuszy albo zatrudnienie w SKW lub SWW zainteresowany składa jednocześnie oświadczenie, czy był lub jest członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego, członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni, członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą, czy posiada lub posiadała w spółkach prawa handlowego akcje lub udziały, prowadzi lub prowadziła działalność gospodarczą na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami.

Stosowne oświadczenia dotyczące popełnienia wymienionych wyżej czynów, członkostwa w wymienionych organach spółek, spółdzielni i fundacji, posiadania akcji lub udziałów oraz prowadzenia działalności gospodarczej, mogli również złożyć żołnierze oraz pracownicy WSI, a także byli żołnierze oraz byli pracownicy WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI nieubiegający się o wyznaczenie na stanowiska służbowe w SKW lub SWW, mianowanie na funkcjonariuszy albo zatrudnienie w SKW lub SWW.

Osoby, które w złożonych oświadczeniach lub wyjaśnieniach składanych przed komisją weryfikacyjną ujawniły występki popełnione podczas i w związku z pełnieniem służby lub zatrudnieniem w WSI albo wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI, nie podlegają karze za taki występki. Osoby, które ujawniły czyn popełniony podczas i w związku z pełnieniem służby lub zatrudnieniem w WSI albo wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI, nie podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Żołnierze WSI, którzy nie złożyli stosownego wniosku albo nie zostali wyznaczeni na stanowiska służbowe w SKW albo SWW, mianowani na funkcjonariuszy SKW albo SWW oraz zatrudnieni w SKW albo SWW, mieli zostać zwolnieni z zajmowanych stanowisk służbowych i wyznaczeni na inne stanowisko służbowe, przeniesieni do rezerwy kadrowej albo należało im wypowiedzieć stosunek służbowy zawodowej służby wojskowej. Stosunki pracy z pracownikami WSI, którzy nie złożyli stosownego wniosku albo nie zostali mianowani na funkcjonariuszy ani zatrudnieni w SKW albo SWW, wygasły z dniem zniesienia WSI.

Ustawa stworzyła procedurę badania prawdziwości złożonych oświadczeń. Badanie prawdziwości tych oświadczeń należy do Komisji Weryfikacyjnej, która przedstawia Pełnomocnikom lub Szefowi SKW albo Szefowi SWW stanowisko w sprawie zgodności z

prawdą oświadczeń. Komisja Weryfikacyjna zajmuje stanowisko w czteroosobowych zespołach, utworzonych przez Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej spośród jej członków, po dwóch spośród powołanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesa Rady Ministrów. Zespół może przedstawić Komisji Weryfikacyjnej projekt stanowiska do rozstrzygnięcia. W przypadku powstania wątpliwości co do zgodności oświadczenia z prawdą, Komisja Weryfikacyjna informuje o tym osobę, która złożyła oświadczenie, a także informuje o możliwości złożenia wyjaśnień. Wątpliwości co do zgodności oświadczenia z prawdą zespół może wyjaśniać także wysłuchując inne osoby, jeżeli wyrażą one zgodę na złożenie wyjaśnień.

Pełnomocnicy mogli wyznaczać na stanowiska, mianować bądź zatrudniać osoby, które pełniły służbę w WSI lub były zatrudnione w WSI, a także byłych żołnierzy i byłych pracowników WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu lub kontrwywiadu wojskowego, po złożeniu przez nie stosownych oświadczeń oraz po zapoznaniu się ze stanowiskiem Komisji Weryfikacyjnej. Pełnomocnicy mogli ponadto zwrócić się o przekazanie złożonych oświadczeń oraz protokołów z czynności złożenia wyjaśnień.

4.1. Zdaniem wnioskodawcy art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej naruszają:

1) zakaz samooskarżania wyprowadzany przez nich z art. 2 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284; dalej: Konwencja lub europejska Konwencja) oraz art. 14 ust. 3 lit. g Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167);

2) art. 7 Konstytucji oraz wymóg dostatecznej określoności regulacji prawnych (art. 2 Konstytucji);

3) zasadę sprawiedliwości (art. 2 Konstytucji);

4) zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji);

5) art. 22 Konstytucji.

4.2. Zakaz samooskarżania stanowi jeden z fundamentalnych standardów obowiązujących w postępowaniach z zakresu prawa represyjnego. Zakaz ten został wyrażony *expressis verbis* w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych. Art. 14 ust. 3 pkt g paktu stanowi: „Każda osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa ma prawo, na zasadach pełnej równości, co najmniej do następujących gwarancji: (...)

g) nieprzymuszania do zeznawania przeciwko sobie lub do przyznania się do winy”.

Europejska Konwencja nie formułuje wyraźnie zakazu samooskarżania. W świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zakaz ten stanowi istotny element prawa do sprawiedliwej procedury sądowej w sprawach karnych, zagwarantowanego w art. 6 Konwencji. Również polska Konstytucja nie wyraża *expressis verbis* tego zakazu. Konstytucja gwarantuje natomiast prawo do obrony oraz prawo do sądu. Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania (art. 42 ust. 2 zdanie drugie Konstytucji). Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Prawo do obrony oraz do sprawiedliwej procedury sądowej oznaczają, że nikt nie może być przymuszany do zeznawania przeciwko sobie ani do przyznania się do winy.

Wnioskodawca wskazuje jako podstawę dla wyprowadzenia zakazu samooskarżania art. 2 Konstytucji. Tymczasem zakaz ten ma podstawę w art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego błędne wskazanie przepisów konstytucyjnych, z których wyprowadzana jest norma prawna

stanowiąca podstawę kontroli, nie ma znaczenia dla rozpatrzenia sprawy, jeżeli podmiot inicjujący kontrole jednoznacznie identyfikuje treści normatywne, które wskazuje jako wzorzec kontroli w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Z tego względu Trybunał Konstytucyjny powołał w sentencji wyroku jako wzorzec kontroli dla art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Zakaz samooskarżania dotyczy wyłącznie postępowań z zakresu prawa represyjnego, tj. postępowań, których możliwe jest wymierzenie kary osobie, przeciwko której toczy się postępowanie. Trybunał Konstytucyjny podziela w pełni pogląd Prokuratora Generalnego, że postępowania prowadzone na podstawie ustawy wprowadzającej nie mają takiego charakteru. W procedurze weryfikacji funkcjonariuszy i pracowników WSI nie wymierza się kar tym osobom.

Jednym z założeń ustawy jest abolicja występków popełnionych przez żołnierzy i funkcjonariuszy WSI. Warunkiem skorzystania z dobrodziejstwa abolicji – wprowadzonym w ustawie – jest ujawnienie popełnionego występkę w składanym oświadczeniu. Ustawa nie przewiduje żadnych form karania osób, które w złożonych oświadczeniach ujawniły występkę popełnione podczas i w związku z pełnieniem służby lub zatrudnieniem w wymienionych w ustawie jednostkach. Celem procedur ustawowych jest przede wszystkim ujawnienie naruszeń prawa.

Nasuwa się jednak pytanie, czy zakres abolicji przewidzianej w art. 69 ustawy wprowadzającej nie jest węższy od zakresu czynów karalnych objętych oświadczeniem, o którym mowa w art. 67 ust. 1 tej ustawy. Oświadczenie obejmuje bowiem czyny popełnione w okresie pełnienia służby albo zatrudnienia w WSI lub wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych. Sformułowanie „w okresie” może *prima facie* sugerować, że chodzi tu o wszelkie czyny bez względu na to, czy były one związane ze służbą lub zatrudnieniem w WSI lub wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego. Natomiast art. 69 uchyla karę w odniesieniu do czynów popełnionych podczas i w związku z pełnieniem służby lub zatrudnieniem w WSI albo wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI, kto ujawni jego popełnienie w oświadczeniach, o których mowa w art. 67 ust. 1 i 3, albo składając wyjaśnienia przed Komisją Weryfikacyjną.

Na tym tle może pojawić się wątpliwość co do interpretacji art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej. Należy w związku z tym podkreślić, że po pierwsze, samo użycie terminu „w okresie” nie oznacza automatycznie, że składane oświadczenie musi obejmować wszelkie czyny opisane w ustawie i popełnione w danym okresie, ograniczenia zakresu przedmiotowego składanych oświadczeń mogą bowiem wynikać z innych przepisów. Należy zatem starannie rozważyć, czy inne przepisy ustawowe bądź konstytucyjne nie wprowadzają dodatkowych ograniczeń zakresu przedmiotowego składanych oświadczeń. Po drugie, z opisu większości czynów określonych w art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej wynika, że mogły one zostać popełnione tylko w związku ze służbą lub zatrudnieniem. To fakt służby lub zatrudnienia w wymienionych jednostkach umożliwiał popełnienie większości czynów opisanych w art. 67 ust. 1 ustawy, np. dzięki dostępowi do określonych informacji lub możliwości podejmowania czynności operacyjno-rozpoznawczych niezgodnych z prawem. Wątpliwości mogłyby dotyczyć tylko niektórych czynów opisanych w art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej, m.in. stosowania przemocy lub groźby bezprawnej w relacjach z osobami trzecimi, w sytuacjach nie mających żadnego związku z pełnieniem służby i bez wykorzystywania jakichkolwiek środków działania związanych z zatrudnieniem lub służbą. Po trzecie, celem ustawy jest ujawnienie nieprawidłowości działania dotychczasowych służb

realizujących zadania wywiadu i kontrwywiadu wojskowego. Ustawa nie ma natomiast na celu ujawnienia naruszeń prawa, jakich osoby zatrudnione lub pełniące służbę w WSI lub wojskowych jednostkach organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego dopuściły się bez żadnego związku ze służbą. Po czwarte, w razie wątpliwości przepisy ustawowe powinny być interpretowane tak, aby zapewnić możliwie najpełniejszą realizację norm, zasad i wartości konstytucyjnych, jeżeli nie sprzeciwia się temu literalna wykładnia tych przepisów. Konstytucyjna zasada *in dubio pro libertate* oraz prawo do obrony przemawiają za wąską interpretacją zakresu przedmiotowego składanych oświadczeń, tak aby wykluczyć sytuację, w której osoba ubiegająca się o przyjęcie do służby w SKW lub SWW zmuszona byłaby ujawnić czyny nie objęte abolicją.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny nie podziela poglądu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, że oświadczenia, o których mowa w art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej muszą obejmować także czyny popełnione podczas służby lub zatrudnienia, ale nie pozostające w żadnym związku z tą służbą lub zatrudnieniem. Z drugiej strony art. 69 ustawy wprowadzającej musi być rozumiany szeroko, tak aby objąć nim wszelkie czyny pozostające w jakimkolwiek bezpośrednim lub pośrednim związku ze służbą lub zatrudnieniem.

Z przedstawionych względów w ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie ma podstaw do stwierdzenia naruszenia Konstytucji, Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych ani Konwencji, w zakresie w jakim akty te ustanawiają zakaz samooskarżania.

4.3. Kolejne zarzuty skierowane wobec art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej dotyczą naruszenia, art. 7 Konstytucji oraz zasad określoności regulacji prawnych i sprawiedliwości. Uzasadniając te zarzuty wnioskodawca stwierdza, że ustawa wprowadzająca nie rozstrzyga, czy ujawnienie określonych informacji w oświadczeniu składanym na podstawie art. 67 ust. 1 tej ustawy, a w odniesieniu do osób wymienionych w art. 66 ustawy – także w oświadczeniu składanym na podstawie art. 67 ust. 3 ustawy, stanowi negatywną przesłankę przyjęcia do służby w SKW i SWW. Przedmiotem zarzutu jest zatem fakt pominięcia w ustawie określonych regulacji, które zdaniem wnioskodawcy powinny tam zostać zamieszczone.

Ustalając znaczenie przepisów ustawy wprowadzającej, należy zwrócić uwagę, że wykładnia jej przepisów musi uwzględniać treść przepisów ustawy o SKW i SWW, a także ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 710; dalej: ustawa o służbie funkcjonariuszy SKW i SWW). Wszystkie trzy ustawy tworzą jedną całość normatywną.

Ustawa o SKW i SWW przewiduje trzy formy służby publicznej w tych formacjach: służbę funkcjonariuszy SKW i SWW, służbę żołnierzy wyznaczonych na stanowiska służbowe w SKW i SWW oraz zatrudnianie pracowników SKW i SWW. Kryteria naboru funkcjonariuszy SKW i SWW zostały określone w ustawie o służbie funkcjonariuszy SKW i SWW. W myśl art. 3 tej ustawy funkcjonariuszem SKW albo SWW może być osoba:

- 1) posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie;
- 2) korzystająca z pełni praw publicznych;
- 3) wykazująca nieskazitelną postawę moralną, obywatelską i patriotyczną;
- 4) dająca rękojmię zachowania tajemnicy stosownie do wymogów określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych;
- 5) posiadająca co najmniej średnie wykształcenie i określone kwalifikacje zawodowe oraz zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia służby.

Ustawy nie określają natomiast bliżej kryteriów podejmowania decyzji o wyznaczeniu żołnierzy na stanowiska służbowe w SKW i SWW, ani kryteriów decyzji o zatrudnieniu pracowników SKW i SWW, co może budzić poważne wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnego prawa dostępu do służby publicznej.

W okresie przejściowym decyzje o mianowaniu funkcjonariuszy na stanowiska służbowe w SKW i SWW, wyznaczeniu żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe w SKW i SWW oraz zatrudnieniu pracowników w SKW i SWW były podejmowane przez pełnomocników do spraw organizacji SKW i SWW. W przypadku żołnierzy zawodowych pełniących służbę w WSI, pracowników zatrudnionych w WSI oraz byłych żołnierzy i byłych pracowników WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI pełnomocnicy do spraw organizacji SKW i SWW podejmowali wymienione decyzje po zapoznaniu się ze stanowiskiem Komisji Weryfikacyjnej co do zgodności z prawdą złożonych oświadczeń. Rola komisji polega wyłącznie na ocenie zgodności z prawem oświadczeń, a decyzję podejmuje samodzielnie Pełnomocnik do spraw Służby Wywiadu Wojskowego lub Pełnomocnik do spraw Służby Kontrwywiadu Wojskowego. W praktyce nie można wyeliminować pewnego uznania przy podejmowaniu takich decyzji. Brak oceny wydanej przez Komisję Weryfikacyjną nie może stanowić przeszkody w dostępie do służby publicznej.

Badając zasadność przedstawionych zarzutów, należy rozważyć odrębnie konsekwencje oświadczeń, o których mowa w art. 67 ust. 1 ustawy wprowadzającej, oraz oświadczeń, o których mowa w art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej. Oba rodzaje oświadczeń są składane przez dwie kategorie osób:

1) osoby wymienione w art. 65 ust. 1 ustawy wprowadzającej, tj. przez żołnierzy zawodowych pełniących służbę w WSI oraz pracowników zatrudnionych w WSI,

2) osoby wymienione w art. 66 ust. 1 ustawy wprowadzającej, tj. przez byłych żołnierzy oraz przez byłych pracowników WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI.

Ustawa nie określa *expressis verbis* skutków przyznania w złożonym oświadczeniu czynów lub okoliczności, o których mowa w art. 67 ust. 1 ustawy. Ustawa nie zakazuje wyznaczania na stanowiska służbowe, mianowania ani zatrudniania osób, które przyznają w złożonych oświadczeniach popełnienie czynów określonych w tym przepisie. Jednocześnie nie przewiduje wyraźnie ani też nie dopuszcza wyraźnie wyznaczania na stanowiska służbowe, mianowania ani zatrudniania osób, które przyznają popełnienie wymienionych czynów. Nie ulega wątpliwości, że ustawa pozostawiła ocenę ujawnionych faktów pełnomocnikom do spraw Służby Wywiadu Wojskowego i Służby Kontrwywiadu Wojskowego, którzy podejmują decyzje o wyznaczaniu na stanowiska służbowe, mianowaniu lub zatrudnieniu. Pełnomocnicy do spraw organizacji SKW i SWW mogą w każdym razie wyznaczać na stanowiska służbowe, mianować lub zatrudniać osoby, które przyznają się do popełnienia czynów, o których mowa w art. 67 ust. 1 ustawy. Oznacza to, że przyznanie tych faktów nie stanowi przeszkody w przyjęciu do służby, wyznaczeniu na stanowisko służbowe lub zatrudnieniu w SKW i SWW. Nie jest zatem prawdą, że ustawa nie rozstrzyga kwestii, czy ujawnienie określonych faktów zamyka drogę do służby w wywiadzie i kontrwywiadzie.

Odrębnego rozważenia wymaga zagadnienie konsekwencji oświadczeń, o których mowa w art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej. Ustawa o SKW i SWW ustanawia ograniczenia dla funkcjonariuszy SKW i SWW w sferze gospodarczej. W myśl art. 41 ust. 2 ustawy o SKW i SWW, funkcjonariusze SKW i SWW w okresie pełnienia służby nie mogą:

1) być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółek prawa handlowego;

2) być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółdzielni, z wyjątkiem rad nadzorczych spółdzielni mieszkaniowych;

3) być członkami zarządów fundacji prowadzących działalność gospodarczą;

4) posiadać w spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego – w każdej z tych spółek;

5) prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

W określonych w ustawie przypadkach Szef SKW lub SWW po uzyskaniu zgody Prezesa Rady Ministrów, a w przypadku powołania Ministra Koordynatora Służb Specjalnych, po uzyskaniu zgody tego organu, mogą zwolnić podległych sobie funkcjonariuszy z wymienionych ograniczeń. Rozważane ograniczenia dotyczą również żołnierzy zawodowych wyznaczonych na stanowiska służbowe w SKW lub SWW. Funkcjonariusz SKW albo SWW oraz żołnierz zawodowy wyznaczony na stanowisko służbowe w SKW albo w SWW, który narusza wymienione zakazy podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 (art. 52 ust. 1 ustawy o SKW i SWW z tym, że nie popełnia przestępstwa funkcjonariusz albo żołnierz, który uzyskał zgodę odpowiednio Szefa SKW albo Szefa SWW (art. 52 ust. 2 ustawy o SKW i SWW).

Ustawa wprowadzająca wyraźnie dopuszcza wyznaczanie na stanowisko służbowe w SKW albo SWW albo mianowanie na funkcjonariusza SKW albo SWW, osoby, o której mowa w art. 65 ust. 1 i która ujawniła okoliczności, o których mowa w art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej. W myśl art. 77 ust. 1 ustawy wprowadzającej, osoba, o której mowa w art. 65 ust. 1, wyznaczona na stanowisko służbowe w SKW albo SWW albo mianowana na funkcjonariusza SKW albo SWW, która w dniu wejścia w życie ustawy:

1) korzysta z tajnej współpracy z nadawcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, ze zm.), redaktorem naczelnym, dziennikarzem lub osobą prowadzącą działalność wydawniczą, o których mowa w ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, ze zm.),

2) jest członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,

3) jest członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni, z wyjątkiem rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej,

4) jest członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą,

5) posiada w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego – w każdej z tych spółek, lub

6) prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami albo zarządza taką działalnością lub jest przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności

– jest obowiązana do zaprzestania tajnej współpracy, sprawowania funkcji, prowadzenia działalności, a także do zbycia odpowiedniej ilości akcji lub udziałów w terminie 6 miesięcy, jeżeli przed upływem tego terminu nie zostanie wydana zgoda, o której mowa w art. 41 ust. 3 ustawy o SKW i SWW.

Odmienne problemy powstają natomiast w przypadku osób wymienionych w art. 66 ust. 1 ustawy wprowadzającej, tj. byłych żołnierzy oraz byłych pracowników WSI lub wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu wojskowego lub kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy o WSI. Fakt przyznania wymienionych w tym przepisie sytuacji w przeszłości nie stanowi przeszkody w przyjęciu do służby w SKW i SWW. Odrębnego rozważenia wymaga natomiast sytuacja, w której okoliczności określone w art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej mają miejsce w chwili składania oświadczenia.

Rozważany art. 77 ust. 1 pkt 1 ustawy wprowadzającej z istoty rzeczy nie może dotyczyć osób wymienionych w art. 66 ust. 1 tej ustawy. W ustawie nie ma natomiast analogicznej

regulacji przejściowej dotyczącej osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 ustawy wprowadzającej, które znajdują się w sytuacjach określonych w art. 77 ust. 1 pkt 2-6. Osoby te po wyznaczeniu na stanowisko służbowe w SKW albo SWW albo mianowaniu na funkcjonariusza SKW albo SWW będą popełniać przestępstwo z art. 52 ust. 1 ustawy o SKW i SWW, jeżeli wcześniej nie zaprzestaną sprawowania funkcji, prowadzenia działalności albo nie dokonają zbycia odpowiedniej ilości akcji lub udziałów. Na tym tle nasuwa się pytanie, czy osoby znajdujące się w opisanej sytuacji mogą zostać wyznaczone na stanowisko służbowe w SKW albo SWW albo mianowanie na funkcjonariusza SKW albo SWW, jeżeli w rezultacie takiej decyzji dochodziłoby do popełnienia przez nie przestępstwa.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, w takiej sytuacji należałoby zastosować w drodze analogii art. 77 ust. 1 ustawy wprowadzającej. Kwestia ta powinna jednak zostać uregulowana w sposób jednoznaczny w ustawie. Zarzucanego pominięcia ustawodawczego nie można jednak wiązać z art. 67 ust. 3 ustawy, nakazującym złożenie oświadczenia, ale z art. 77 ustawy wprowadzającej. Problem dla zainteresowanych osób powstaje bowiem nie w związku z samym obowiązkiem złożenia stosownego oświadczenia, ale w związku z ustanowionymi zakazami ustawowymi odnoszącymi się do sytuacji, w których znajdują się osoby, które te oświadczenia składają.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego zaskarżone przepisy nie naruszają zasady określoności regulacji prawnych i jednoznacznie normują wymóg złożenia określonych oświadczeń. Nie ma zatem podstaw do stwierdzenia ich niezgodności z art. 2 i art. 7 Konstytucji. Natomiast treść art. 77 ust. 1 ustawy wprowadzającej pozostaje poza zakresem kognicji Trybunału Konstytucyjnego w rozpoznawanej sprawie.

4.4. Wnioskodawca podnosi ponadto zarzut niezgodności art. 67 ust. 1 i 3 z art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. Wnioskodawca nie wyjaśnia, na czym jego zdaniem polega naruszenie art. 22 Konstytucji. Przepis ten poddaje pod ochronę wolność działalności gospodarczej. Art. 67 ust. 1 w ogóle nie dotyka wolności gospodarczej. Także obowiązek złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 67 ust. 3, nie stanowi ingerencji w sferę wolności gospodarczej. Ograniczenia wolności gospodarczej wynikają nie z art. 67 ust. 3 ustawy wprowadzającej, ale z art. 41 ust. 2 i art. 52 ustawy o SKW i SWW oraz art. 77 ust. 1 ustawy wprowadzającej. Nie ma zatem podstaw do stwierdzenia naruszenia art. 22 Konstytucji przez zaskarżone przepisy.

Według wnioskodawcy zaskarżone przepisy naruszają prawo do pracy. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego obowiązek podania przez osoby ubiegające się o przyjęcie do służby publicznej określonych informacji o sobie organom władzy publicznej stanowi ingerencję w sferę autonomii informacyjnej jednostki. W sytuacji, w której obowiązek taki dotyczyłby informacji, których gromadzenie nie znajdowałoby usprawiedliwienia w celach legitymowanych konstytucyjnie, nie można wykluczyć, że obowiązek taki mógłby również stanowić formę ingerencji w wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Informacje objęte art. 67 ust. 1 i 3 ustawy wprowadzającej mają jednak istotne znaczenie z punktu widzenia funkcjonowania służb wywiadu i kontrwywiadu wojskowego. W konsekwencji obowiązek złożenia stosownych oświadczeń nie stanowi naruszenia konstytucyjnego prawa do pracy.

Jednym z wzorców konstytucyjnych wskazanych przez wnioskodawcę jest zasada proporcjonalności wyrażona w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Zasada ta nie stanowi autonomicznego wzorca kontroli konstytucyjności prawa, ale musi być zawsze odnoszona do konkretnych praw konstytucyjnych. Ocena, czy ustanowione ograniczenia praw konstytucyjnych mieszczą się w granicach określonych przez zasadę proporcjonalności tylko w odniesieniu do konkretnych praw zagwarantowanych w szczegółowych przepisach konstytucyjnych. W sytuacji, w której zaskarżone przepisy nie dotyczą praw zagwarantowanych w art. 22 Konstytucji, zasada proporcjonalności nie stanowi w ogóle

adekwatnego wzorca dla kontroli przepisów zaskarżonej ustawy. Natomiast w zakresie, w jakim zasada proporcjonalności odnosi się do prawa do pracy, nie ma podstaw do stwierdzenia naruszenia tej zasady przez zaskarżone przepisy.

Z przedstawionych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.